

Országos oktatási ankét Szegeden

Szeptember 1-én és 2-án az OEE Oktatási Bizottságának meghívására mintegy 140 szakember gyűlt össze Szegeden, hogy meghallgassa neves szakemberek előadását. A téma a szakemberképzés és továbbképzés volt. Az ankét célját illetően **TÓTH ISTVÁN**, az Oktatási Bizottság vezetője az elnöki megnyitóban a következőket mondotta:

„Ebben az évben ünnepeltük hazánk felszabadulásának 30. évfordulóját, ebben az évben volt pártunk XI. kongresszusa. Mindkét rendkívüli esemény arra ösztönözte az országot minden szervét, vállalatokat, intézményeket, hogy a mérföldkőnél megálljon, számvetést készítsen, megállapítsa, mit tettek eddig, hol tartanak jelenleg, illetve mi a további teendő. Ilyen megfontolások és az erdészeti középfokú képzés negyedszázados jubileuma alapján kezdeményeztük ennek az ankétnak a megtartását. Az ünnepi jubileum mellett arra gondoltunk, hogy most, amikor nő az erdészet és a faipar jelentősége, amikor felgyorsulóban van a fejlesztés, szükséges tanácskozni az oktatásról, a továbbképzésről, szükséges ezen a téren is mérleget készíteni, a jövőbe tekinteni. Mindezt tegyék közösen az oktatás, a tudomány és a gyakorlat szakemberei, még szorosabbá téve az eddig is gyümölcsöző kapcsolatokat...”

Az első előadó, **DR. SZÜCS KÁLMÁN**, a MÉM Szakoktatási Főosztályának vezetője volt, aki üdvözölte a MEM vezetői nevében az ankét résztvevőit, és kifejezésre juttatta elismerését a kezdeményezésért:

„Ez az ankét alkalmat ad arra, hogy a szakoktatás kérdéseiben, de az egész oktatáspolitikában is, egy kicsit elmélyedjünk, keressük a jövő helyes útját. Szerte a világon a legkülönbözőbb társadalmakban, de különösen a szocialista társadalmi és gazdasági rend építése közepette rendkívül döntő az, hogy a társadalom fejlődéséhez megfelelően felkészült — szakmailag és politikailag egyaránt felkészült — emberek álljanak rendelkezésre. Különösen fontos ez most, a tudományos-technikai haladás időszakában, amikor a korábbi évtizedektől eltérően a fejlődés felgyorsult. A világon szinte pillanatonként keletkeznek újabb tudományos eredmények, amelyek közvetlenül, vagy közvetve a mezőgazdasági, erdészeti és élelmiszeripari termelésre is hatással vannak. Nekünk, akik ezen szakmákat műveljük, akik ezekre készítjük fel a jövő szakembereit, ismernünk kell ezeket az új eredményeket. A szakember ma bármilyen területen dolgozik, állandóan találkozik új ismeretekkel, s igen fontos, hogy belőlük ki tudja választani, mit, hol lehet eredményesen alkalmazni. Összegezve: *ma az oktatás, a társadalmi fejlődés szerves része*. Ezért ma mindenhol keresik az oktatásban — a szakmai oktatásban is — azokat a formákat, kereteket, módszereket, szervezeteket, amelyekben hatékonyabban lehet oktatni.”

Ezután az 1972. évi júniusi párthatározatot megelőző időszakról, magáról a határozatról szólt, majd így folytatta:

„Nekünk is az a feladatunk, hogy ennek a párthatározatnak a szellemében és tükrében igazítsuk, alakítsuk szakmai oktatásunkat, tevékenységünket tartalmában, módszerében, metodikájában, személyi és tárgyi feltételeiben egyaránt... A párthatározat nyomán megindult oktatás-korszerűsítés számos területen érintett bennünket is... Az egyik fontos kérdés, ... hogy vajon tudtuk-e eddig a társadalmi igényeket megfelelően kielégíteni, tudtuk-e tevékenységünkkel a fejlődést, a haladást jól szolgálni. A fagazdaság területén vannak eredm-

nyeink, amelyekre büszkék lehetünk, de van néhány figyelmeztető momentum is, amelyet a jövőben figyelembe kell venni. Örömmel tölt el bennünket, hogy az erdészeti szakmai oktatásban az elmúlt évek során sikerült kialakítani olyan szakemberlépcsőt, amely helyesen szolgálja a vállalatok jelen igényét... Van-nak már mérnökeink, üzemmérnökeink, technikusaink, szakmunkásaink és betanított munkásaink... Az elmúlt 15—20 év alatt több mint 1500 mérnök és üzemmérnök kapott diplomát... szakközépiskolai, illetve technikus végzettséget pedig mintegy 3200 fő. Ez a nagy szakemberállomány számottevő szellemi erőt képvisel, a mindennapi munka véghezvitelében, szervezésében, irányításában elismerésre méltó munkát végez.”

Ezután az erdészeti szakmunkásképzés szervezéséről, megindulásáról, fejlődéséről szólt, s arról, hogy eddig több mint 1500 fiatal és több mint 4000 felnőtt dolgozó kapott szakmunkás bizonyítványt.

„Az hiszem, a termelő üzemek vezetőivel együtt bátran mondhatjuk, hogy mind a szakmunkás iskolákból, mind a szakközépiskolákból — de az egyetemről is — kikerült fiatalok sikeresen megállják helyüket. Bizonyítja ezt az erdészeti termelés sikeres fejlődése. Az ember szinte nem is hiszi, hogy hazánk erdőtsültsége elérte a 17⁰/₀-ot, a faállomány-összetétel mindinkább a gazdasági igényekhez igazodik, de jelentős a faipar fejlődése is.”

Ezután elemezte, a *hogyan tovább* kérdését. Hangsúlyozta, hogy ebben a vizsgálódásban jelentős segítséget adott az OEE, a FATE társadalmi viták rendezésével. Majd az egyes képzési szintekkel foglalkozva megállapította:

„Mi a gyakorlati szakemberekkel együtt azt mondjuk, hogy az erdészeti szakmunkásképzésnek nagy határozottsággal a *technikai képzés erősítésének irányába kell fordulnia, nem dobva el a biológiai szemléletet*, amely eddig jellemezte.”

A középfokú képzéssel kapcsolatban elmondta, hogy továbbra is olyan iskolatípus kell, amely középfokú végzettséget ad, de szakmunkásképesítést nem. A kérdés azonban még nem véglegesen lezárt. A vizsgálatok azt mutatják, hogy üzemmérnökökre egyelőre nincs társadalmi igény. Valószínű, ebben az is közrejátszik, hogy a jól képzett technikusok el tudják látni az üzemmérnök feladatait. Ez természetesen nem végleges, lehet, hogy öt vagy tíz év múlva egészen másképp jelentkezik az igény.

„A felsőfokú oktatás fejlesztése során alapvető célunk az, hogy — a párt-határozat irányelveit figyelembe véve — sokkal erőteljesebb egyetemi egységeket alakítsunk ki, amelyek egy-egy szűkebb oktatási területet, egy-egy szűkebb tudomány-ágazatot megfelelően, hatékonyan tudnak átfogni. Ilyen vizsgálat folyik, és nagyon reméljük, hogy az 1976/77-es tanévben az első *egyetemi intézetek* az Erdészeti és Faipari Egyetemen is megalakulnak. Az ő munkájuknak kell majd bizonyítani, hogy helyes-e az út, ezen kell-e továbbhaladni. Az erdészeti területén is elkerülhetetlen az erdőmérnökök specializálódása bizonyos területekre. Ezeket az igényeket ki kell elégíteni. Ezért vizsgáljuk, hogy milyen mértékben, milyen irányokban van szükség az ún. szakmérnökképzésre.”

Ezt követően a továbbképzés szükségszerűségéről beszélt. A kezdeti nehézségek után ma már itt is jó eredményekről lehet beszámolni, a gazdasági vezetők többsége megértette ennek fontos voltát. Az elmúlt néhány év során már több mint 4000 erdészeti-faipari szakember részesült továbbképzésben. Nagy lendülettel megindult a fizikai dolgozók továbbképzése is.

„Az erdészet és faipar szakemberszükséglete — a távlati tervek szerint — számottevő. Az V. ötéves terv során továbbra is évente 140—150 fő ifjúsági szakmunkást kell képezni... a középfokú oktatásban csak a színvonalat kell

fejleszteni, a nagyságrendet nem. A felsőfokú képzés területén is a jelenlegi beiskolázási számot lehet figyelembe venni."

Jelezte, hogy az erdők többcélú hasznosítása a szakemberképzés területén is felvethet speciális igényeket. Ezeket létszámban is, minőségben is ki kell majd elégíteni.

Az oktatás színvonalával elégedett, de hangsúlyozta, hogy mennyire fontos az oktatóknak önképzése, továbbképzése, mert feladatuknak jól csak így tudnak megfelelni. Előadásának befejező részében a közművelődés kérdéséről szólt:

„Egy élelmiszeripari üzemben a közművelődés kérdését könnyű kézbentartani, igen nehéz azonban egy erdőgazdaságban, ahol 25—30 km-es körzetből járnak az emberek dolgozni. Igen sok a tennivalónk, nagy határozottsággal kell ezen a területen dolgozni, mert műveltebb dolgozókkal minden feladatot hatékonyabban lehet megoldani."

A probléma az, hogy ezen a területen alig lehet javulást tapasztalni. Azok a 16 évet betöltött fiatalok, akik nem végeztek el a nyolc általánost, vidéken szinte teljes számban a mezőgazdaságban, az erdőgazdaságban helyezkednek el. A szakmunkásképzésbe viszont csak az vonható be, aki legalább nyolc általános iskolát végzett.

„Engedjék meg, hogy végezetül úgy értékeljem az erdészeti-faipari szakoktatás helyzetét, hogy az elmúlt évtizedek során következetes volt, sok és jó szakembert adott a gyakorlatnak. Ezt persze az oktatási intézmények egyedül nem tudták volna elérni. Elismeréssel kell szólni arról az együttműködésről, amely a fagazdasági vállalatok és intézmények, valamint társadalmi egyesületek között kialakult."

További jó munkát és sikereket kívánt, s azt ígérte, hogy a munkában a MÉM mindig szívvel-lélekkel segíteni fog.

*

A második — nagy érdeklődéssel kísért — előadást **DR. VENDÉGH SÁNDOR**, az Oktatási Minisztérium főosztályvezetője tartotta „Oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének fő irányai" címmel.

„Az MSZMP Központi Bizottságának 1972. évi júniusi határozata alapelveként fogalmazta meg, hogy... köznevelésünket iskolarendszerünk jelenlegi szervezeti kereteinek megtartásával kell továbbfejlesztelnünk... Kiemelt közoktatáspolitikai feladatnak tekinti a szakképzés fejlesztését, elrendeli a szakmunkásképzés tagozatainak egységesítését, lehetővé téve, hogy valamennyi szakmunkás egységes általános műveltséghez jusson, s munka mellett esti középiskolában továbbtanulhasson. A XI. kongresszus megerősítette az 1972. évi oktatáspolitikai határozatban foglalt feladatokat, és a kongresszuson elfogadott programnyilatkozatban célul tűzte ki, hogy: általánossá kell tenni a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát. Ennek keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát kell emelni. *A magas színvonalú szakmunkásképzést szocialista társadalmunkban nem csupán a munkaerő utánpótlása igényli, hanem a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése is megköveteli. A távlati céltehat világos!*"

E bevezető után az előadása első felében azzal foglalkozott: mit kell tennünk, hogy a cél valóra váljon? Hogyan elégíti ki a mai oktatási-szakképzési rendszer a holnapi igényeket, szükség van-e új oktatási struktúrára, s ha igen, mikorra várható a váltás ideje? Részletesen elemezte, hogy mai ismereteink szerint milyen érvek szólnak az iskolarendszer struktúraváltozása mellett és milyenek ellene. Arra a fő kérdésre, hogy szükség van-e egyáltalán új oktatási rendszerre, az előadó igennel válaszolt. Igennel, mert mint mondta:

„A jelzett problémák nem átmeneti jellegűek, nem is csupán a jelenlegi iskolarendszer rossz működtetéséből, hanem az oktatás jelenlegi rendszeréből következnek. Nem hibákról, mulasztásokról van szó, hanem arról, hogy a struktúrában éppen a jelentős fejlődés következtében előállott új helyzet hozott és hoz olyan ellentmondásokat, amelyeket csak új oktatási rendszerrel lehet feloldani.”

Ezután arra a kérdésre kereste a választ, hogy az oktatás jelenlegi struktúrájában mutatkozó ellentmondások, illetve az ezekből eredő következtetések, valamint a hazai realitások és a nemzetközi törekvések figyelembevételével, távlatilag milyen oktatási rendszer megteremtését lenne helyes megcélozni? Rámutatott, hogy erre vonatkozóan még hiányoznak a tudományos kutatásokra épült elemzések. Az új oktatási struktúrára vonatkozó, tudományosan kidolgozott koncepció csak az évtized végére, a következő évtized elejére készül el.

Továbbiakban az előadó áttekintette az egyes iskolafokokban kibontakozó fejlődési tendenciákat. Az óvoda, az alapozó általános iskola és a középfokú oktatás elemzése után kiemelte, hogy a tudományos-technikai fejlődés — érthető módon — legjobban a szakmai képzést érinti. A szakmai oktatás rendszerének változása azonban eléggé ellentmondásosan történik. Miközben — elsősorban gazdasági — termelési indokoktól vezéreltetve itt lehetünk tanúi a lényegesebb korszerűsítéseknek, egyben — szintén termelési, mégpedig napi termelési érdekek miatt — itt élnek legtovább az elavult megoldások, a konzervatív beidegződések. Harc dül itt a jelen és a jövő között, de a frontok nem tiszták, nem jól áttekinthetők. A jelen gazdasági, termelési érdekeit lebecsülni hiba lenne, esetenként éppen védeni kell. A küzdelemből azonban mégis kezdenek kibontakozni a szakmai oktatás korszerűsítésének azok a vonulatai, amelyek a mai érdekek lényegesebb megsértése nélkül napról napra határozottabbakká, jelentősebbekké válnak. Ezek közül a legfontosabbak:

- a szakmai képzés idejével való racionálisabb gazdálkodás,
- a képzési idő differenciálásával összefüggő törekvések,
- a szakmai oktatás többlépcsősé tétele.

A szakmai oktatásban erősödik a szélesebb alapozó képzés igénye, a specializálás feladatát pedig mindjobban a munkahelyek, illetve a posztgraduális képzési formák veszik át. Az előadás rámutatott arra is, hogy átalakulóban van a felsőfokú oktatás, hogy a felnőtt oktatás szerepe, tartalma és formája is változik.

Az előadás második részében az előadó az 1972-es párthatározatban megjelölt korszerűsítési feladatokat elemezte. Eszerint 1978-tól új tanterveket kell bevezetni minden iskolafokon és nagy gonddal kell segíteni a munkások továbbtanulását, és pedig:

- fejleszteni kell a szakmunkások középiskoláját, az egyetemi előkészítő tanfolyamokat,
- lényegesen javítani kell a szakmunkásképzés tartalmát, tárgyi és személyi ellátottságát,
- szélesíteni kell a szakközépiskolákban folyó szakmunkásképzést.

Ezek nélkül az iskolarendszer távlati fejlesztése sem oldható meg.

Ezután az előadó áttekintette az 1976—1990-ig szóló korszerűsítési és fejlesztési feladatokat, hangsúlyozva, hogy a rövid idő alatt, gyökeres átalakítás nem lehetséges. Szükség van hosszabb átmeneti időszakra, az új elgondolások kísérleti kipróbálására, a tapasztalatok kritikai elemzésére. Az előttünk álló 10—15

éves oktatásfejlesztési feladataink tehát azokon a jelenlegi oktatási rendszerben szükségessé váló korszerűsítési és fejlesztési igényeken alapulnak, amelyeket az 1972. évi párthatározat megfogalmazott. Figyelembe kell azonban vennünk néhány fontos tényezőt, amelyek ebben az időszakban lényegesen befolyásolják a korszerűsítési, fejlesztési elképzeléseket. Így:

- az 1976—1990 közötti időben demográfiai hullámmal kell számolni az oktatásban,
- a termelőerők fejlődésében végbemenő változást a magas szervezethez való emberi munka kiszélesedése jellemzi majd, a munkában csökken az élő és növekszik a gépi munka aránya,
- a nemzetközi munkamegosztás, a kooperáció fokozódása, a technikai korszerűsödés a hazai termelés ágazatainak szűkítését eredményezi,
- a népgazdaság munkaerő szükségletének belső szerkezete lényegesen átalakul,
- s végül, az 1990-ig tartó időszakban tovább növekszik a dolgozók szabad ideje, teljessé válik a heti 44 órás munkaidő, majd fokozatosan megvalósul az 5 napos munkahét. Feltehetően — ebből fakadóan — változnia kell tehát az iskolák munkarendjének, időbeosztásának is.

*

Kedves és emlékezetes színfoltja volt az ankétnek, amikor a harmadik előadás megkezdése előtt

KIRÁLY PÁL, az OEE főtitkára a négy szakmunkásképző intézetnek, a három erdészeti szakközépiskolának, valamint az Erdészeti és Faipari Egyetemnek, majd nyolc személynek — OTT GYÖRGYnek, NEMES JÓZSEFnek, VÁRADI GÉZÁnak, BALATON GYULÁnak, BOSZNAI LÁSZLÓnak, SIMON LÁSZLÓnak, OBERMAYER GYÖRGYnek és DR. TUSKÓ LÁSZLÓnak — az erdészeti és faipari szakemberképzésben kifejtett eredményes munkájuk elismeréseképpen oklevelet adott át. DR. TUSKÓ LÁSZLÓ és OBERMAYER GYÖRGY sokéves társadalmi munkájáért tárgyjutalmat is kapott. Az elismerések átadását a jelenlevők meleg és hosszantartó tapsa kísérte.

*

A következő előadásban **DR. CZIRÁKI JÓZSEF**, az EFE rektora adott áttekintést felsőfokú oktatásunk helyzetéről és perspektíváiról. Bevezetőként mondta:

„Az erdőgazdálkodás elért eredményei a szakembereket dicsérik. A szakemberek viszont tudásuk helyes kialakítását jelentős részben iskolájuknak köszönhetik. Így az egyetem falai között is az erdőszévválás fizikai és lelki tényezői, motivumai jutottak érvényre. Az erdőgazdálkodás sikereiben kissé részesnek érzi magát az egyetem oktató testülete. A sikertelenségek viszont a felelősségérzetet fokozzák, igényesebb tevékenységet sürgetnek az oktatásban.”

Ezután a felsőfokú oktatás indulásának idejéről, majd a háború alatti és utáni időkről beszélt. Kiemelte, hogy ősi intézményünk fejlődéstörténetében az egyik legjelentősebb dátum 1962. szeptember 1. Ezen a napon a Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1962. évi 22. sz. törvényerejű rendelete alapján az Erdőmérnöki Főiskolát, Erdészeti és Faipari Egyetemmé szervezte. Jelenleg az egyetemen erdőmérnök, faipari mérnök, faipari üzemmérnök és földrendezői üzemmérnök-képzés folyik. Megállapította, hogy egyetemünk fejlődése szervezetileg — a három év előtti bővítést is figyelembe véve — befejezettek tekinthető. Az egyetemen végbement fejlődést elemezve, beszélt a következő igen figyelemreméltó eredményekről:

„A tanszékeken korszerű munkahelyeket alakítottunk ki laboratóriumi berendezésekkel, nagymértékben egyedi dolgozószobákkal, tanszéki könyvtárakkal, kísérleti, vizsgálati egységekkel. Központi anyagvizsgáló laboratóriumot is létesítettünk, amely ma az országban egyedülálló kutatások ellátására is alkalmas... Izotóplaboratóriumot létesítettünk. Kialakítottuk a központi fotólaboratóriumot. Korszerűsítettük, bővítettük jegyzetkiadóinkat. Mintegy kétszerezére növeltük a botanikus kert területét. Felújítottuk egyetemünk világítási rendszerét, központi fűtésre térünk át. Elkészült az Erdészeti Géptani Tanszék gépműhelye, ahol a hallgatók gyakorlati oktatási feltételei kedvezően biztosítottak... Egyetemünkön ma minden vizsgálat elvégzésére alkalmas, korszerű belgyógyászati és fogászati rendelő működik... Elkészült az új, több mint 200 fő befogadására alkalmas kollégium. Ma már elmondható, hogy azok a hallgatók, akik kollégiumi elhelyezést kérnek, valamennyien kollégiumban lakhatnak... Közel 1000 nézőt is befogadó korszerű tornacsarnokot építettünk. Az audiovizuális nyelvi oktatás feltételeit nyelvi laboratórium beállításával és működtetésével biztosítjuk. Óriási mértékben korszerűsödött oktatási eszközállományunk. Három olyan kisebb számítógéppel is rendelkezünk, amelyek alkalmasak rendkívül bonyolult matematikai feladatok megoldására.”

Arról is beszámolt előadásában, hogy a felszabadulás óta eltelt 30 évben az Erdőmérnöki karon 1939 fő kapott oklevelet (ebből 164 fő levelező tagozaton). Az 1957-ben indult faipari mérnökképzés keretében pedig eddig 598 fő kapott oklevelet (ebből 151 fő levelező tagozaton). 1974-ben osztottak először faipari üzemmérnöki oklevelet, mégpedig 13 főnek, 1975-ben pedig 27 főnek.

A következőkben rátért a tantervi reform kérdésére is:

„A reformgondolat összegezeképpen el kell mondani, hogy az elsajátított ismeretanyag fokozódó ütemű elévülésnek van kitéve. Az új ismeretanyag elsajátítása viszonylag gyorsabb ütemű képzést igényel... Oktatási komplexicitásra kell törekedni. A konvertálható tudományos alapok megteremtése a további cél... A képzési óraszámot 5200-ról 4300 órára kell csökkenteni... A nyári üzemi gyakorlatainkat tematikához kell kötni... Új tantárgyak bevezetésére kerül sor: vezetélmélet, környezet- és tájvédelem, automatizálás, elektronika alapjai stb... Szervezeti fejlesztési terveinket érintve, mindenekelőtt a jelenleg folyó integrációs folyamat azon részével kell foglalkozni, amely a tananyag korszerűsödését, komplex oktatási formák kialakítását irányozza elő...

Az elmúlt hónapokban lezajlott Egyetemi Tanácsülés határozataképpen *tanszék-csoportokat kívánunk létrehozni*. A minisztériumi jóváhagyás alatt levő előterjesztés szerint integrált működtetés indulna a következő tanszék-csoportok kialakításában:

Az Erdőmérnöki Karon

1. Növénytani, erdőművelési, erdőtelepítési tanszékcsoporthoz,
2. Fahasználati, erdészeti szállítástani, erdészeti géptani tanszékcsoporthoz,
3. Erdőrendezési, üzemtani, tájrendezési tanszékcsoporthoz,
4. Kémiai és termőhelyismerettani tanszékcsoporthoz,
5. Erdővédelmi és vadgazdálkodási tanszékcsoporthoz,

A Faipari Mérnöki Karon

6. Fatechnológiai és falemezgyártástani tanszékcsoporthoz,
7. Bútor- és épületasztalosipari, valamint építéstani tanszékcsoporthoz,
8. Fizika-elektrotechnika és mechanika tanszékcsoporthoz,
9. Matematika és ábrázoló geometria tanszékcsoporthoz.

A továbbiakban is önálló tanszékeként működnek a: Marxizmus—Leninizmus tanszék, Testnevelési tanszék, az Idegennyelvi lektorátus. Közvetlen rektori irányítással működik majd a Földméréstani tanszék és a Faipari géptani tanszék...”

Ezután ismertette a tanszékcsoportokból fakadó előnyöket, majd így folytatta:

„Folyamatban van, részben befejeződött a tantervi tematikák és oktatási programok felülvizsgálata, korszerűsítése. A felülvizsgálat munkálataiba a társadalmi-tudományos egyesületekből széles körű szakember gárdát vontunk be. Célkövetelmény volt az átfedések megszüntetése, a szükségtelemné vált, vagy elavult anyagrészek törlése, tantárgyak integrációja, vagy új tantárgyak létesítése, a korszerű, új eljárások ismertetésének felvétele, új értékelési, számítástechnikai stb. eljárások és megoldások oktatása, gyakoroltatása.”

Az előadó előadását a következő figyelemre méltó gondolatokkal fejezte be: „A továbbfejlesztésre, az új, a modernebb átvételére, bevezetésére. Ilyen alkalommal, amikor erről a kérdéstről számot adunk gyakorlati szakembereink előtt, egyben annak a támogatásnak a kérését sem mulasztathatjuk el, hogy tanácsaikkal, segítőkész munkájukkal, néha talán anyagi lehetőségeikkel is szíveskedjenek tevékenységünk hatékonyságát elősegíteni.”

*

„Az oktatás és a kutatás kapcsolata” volt a címe **DR. SZÁSZ TIBOR**, az ERTI tud. főosztályvezetője előadásának. Rövid bevezető után a következőket mondotta:

„Az erdészeti oktatás és kutatás kapcsolata az erdészet fejlődését alapvetően meghatározza. Az új tudománypolitikai irányelveknek megfelelően a IV. ötéves tervben kezdtük el a programos kutatást. Ez mérföldkövet jelentett a kutatás történetében. Most az ötéves terv végén megállapíthatjuk, hogy a művelt témák közelebb kerültek a gyakorlathoz, a párhuzamosságokat sikerült kiküszöbölni, közvetlenül a vállalatoktól kapott kutatási megbízások pedig lehetőséget biztosítottak egyrészt az elért kutatási eredmények hatékonyabb realizálására, másrészt a vállalatok sürgős fejlesztési feladatainak gyors ütemű megvalósítására.

Az V. ötéves kutatási terv összeállítása most van folyamatban. Ennek kidolgozásakor már az eddigi tapasztalatokat is figyelembe véve nagy súlyt helyezünk arra, hogy olyan — az erdőgazdaságokkal és a többi kutatóhelyekkel egyeztetett — tématervet terjesszünk a MEM felé, amelyekben az alap, a fejlesztő és az alkalmazott kutatási témák megfelelő arányba kerülnek. A fősúlyt az erdőgazdasági termelési rendszerek kialakítására kívánjuk helyezni. Ez az erdészeti kutatóhelyek, az Erdészeti Tudományos Intézet, a Faipari Kutató Intézet, az Erdészeti- és Faipari Egyetem és a rendszergazda szerepét betöltő erdőgazdaságoktól az eddiginél még hatékonyabb, új tartalmú együttműködést követel. A fejlettebb együttműködést az eddigi tervtárgyalások és megkötés alatt levő kutatási-fejlesztési 5—10 éves szerződések már most biztosítani látszanak. Ennek intézményesítése érdekében miniszteri értekezleten született határozat intézkedik az erdészeti ágazati kutatások hatékonyabb koordinálásáért biztosító testületnek, az Erdészeti Kutatások Ágazati Tanácsának a létrehozásáról.

Az elért kutatási eredmények gyakorlati bevezetésének sikere attól függ, hogy az azokat alkalmazók milyen eredménnyel és ütemben sajátítják el az új ismeretanyagokat. Az új ismeretek oktatása tehát tulajdonképpen a kuta-

tás záró szakasza. Az oktatási intézményekre, amelyek különböző szinteken a transzmisszió szerepét töltik be a kutatás és a gyakorlat között, a gyakorlati bevezetés szempontjából, nagy felelősség hárul. Az oktatási intézményeknek lépést kell tartaniuk az elmélet, a kutatás, a technika és technológia fejlődésével. Az oktatott anyagba folyamatosan be kell építeniük az újat, az előremutatót, és el kell hagyniuk a régit, az elavultat. A fejlődés mai felfokozott üteme mellett ennek megvalósítása egyre nagyobb igénnyel jelentkezik. Azoknak a most beiskolázásra kerülő szakemberjelölteknek, akik különböző szinteken 3—5 év múlva kerülnek ki a gyakorlatba, már most el kell sajátítaniuk az akkori technikákat és technológiákat. Egyidejűleg gondoskodni kell arról is, hogy a már évek óta gyakorlatban dolgozó szakmunkások, technikusok, mérnökök ismereteit továbbképző tanfolyamokon a mai technikai szintnek megfelelő színvonalra emeljék.

A szakmai színvonalnak a felvázolt szinten tartása csak úgy biztosítható, ha az oktatási intézmények és a kutatóhelyek között élő a kapcsolat.

A különböző szintű szakoktatási intézményekkel különbözőképpen alakultak. Ennek ellenére vannak azonos módon művelt együttműködési területeink is. A kutatási eredményeket tartalmazó kiadványainkat valamennyi erdészeti oktatási intézménynek megküldjük. A szakoktatók szabadon tanulmányozhatják az intézetünk archívumába helyezett összes kutatási jelentést. Az egyes szakterületek kutatói — ha azt az oktatók is igénylik — konzultációra készséggel rendelkezésre állnak. Könyvtárunkból a hazai és a külföldi könyveket, kiadványokat, fordításokat kikölcsönözzük. A szakoktatókat rendszeresen meghívjuk az ERTI által rendezett tudományos ülésszakokra és szakmai bemutatókra.

Ugyancsak az oktatást segítik a kutatók által írt szakkönyvek, dolgozatok, a különböző esettanulmányok és a kifejezetten oktatási céllal készített filmek, diaorozatok.

Az ERTI kutatók — esetenkénti meghívás alapján — bekapcsolódnak azoknak az állami és társadalmi bizottságoknak a munkájába, amelyek a különböző szintű oktatási intézmények oktatási reformjával foglalkoznak.

A szakmunkásképző intézetekben elsősorban a technikai, a technológiai fejlesztés és a munkás-egészségvédelem terén elért kutatási eredmények oktatásba történő bevonását tartjuk szem előtt. E téren a MÉM Szakoktatási Felügyelősége és az ERTI közötti kapcsolatokat nagyon kedvezőnek kell mondanunk. Az ERTI dolgozta ki a beiskolázásra kerülők alkalmasság vizsgálatának módszerét, a szakmai kondicionáló gyakorlatok ugyancsak ERTI javaslatra kerültek bevezetésre. Több tantárgy tantervét, sőt tananyagát is kutatók készítették el. A más szerzők által írt oktatási anyagok lektorálásában rendszeresen közreműködünk.

Az utóbbi időben ismétlődő gyakorlattá vált az, hogy a MÉM Szakoktatási Felügyelősége a szakmunkásképző intézetek és a szakközépiskolák tanári kara részére olyan tanfolyamokat rendez, amelyeken a kutatók előadásokban, bemutatásokon és jegyzetekben szervesen adják át a már oktatásra érett legújabb kutatási eredményeket. Mindkét szinten rendszeresen részt veszünk mint zsűritagok a tanulmányi vetélkedőkön és mint vizsgabizottsági tagok az államvizsgákon és az érettségiken. A tanulók tanáraik vezetésével több kísérletünk előkészítését és gondozását végzik.

Az Egyetem és az ERTI kapcsolatait szocialista szerződés és az egyes tanzések, ERTI tudományos osztályok között kialakult együttműködési hagyományok segítik elő. Megállapodott továbbá abban, hogy kibővítik azt a gyakorlatot, miszerint az egyetemi hallgatókkal a tanulmányi kirándulásokon megismertetik az ERTI kísérleti területeit, létesítményeit és az azokban folyó mun-

kát. Az egyetem az ERTI kutatókat, a címzetes tanárokat és docenseket fokozott mértékben bekapcsolja az egyetemi oktatásba. Ez az együttműködés különösen a már gyakorlatban dolgozó erdőmérnökök továbbképzésére terjed ki.

Az ERTI vállalta, hogy kísérleti állomásaink diplomatervet készítő hallgatókat fogad és patronál. Ugyancsak vállaltuk, hogy az egyetemnek segítséget nyújtunk a diplomatervek bírálatában, és hogy részt veszünk az állami vizsgabizottságokban. Ezek az államvizsgák két okból is nagy jelentőségűek. Egyrészt az azokon részt vevő kutatók láthatják, hogy az elért kutatási eredmények milyen hatékonysággal épültek be a tananyagba. Ezzel kapcsolatban kifejthetik véleményüket és javasolataikat. Másrészt a kutatóhelyek küldöttei kiválaszthatják azokat a fiatalokat, akik a tudományos munkához szükséges adottságokkal rendelkeznek, akik megfelelő gyakorlat és tudósképzés után alkalmassá válhatnak a kiöregedő kutatók utánpótlására.

Úgy vélem, hogy a felsorolt kapcsolatok olyan alapot jelentenek, amely alkalmas az együttműködés még szervezettebbé tételére. Megállapítható, hogy erre a készség mindkét oldalról fennáll."

Az előadó befejezőként ismertette a IV. ötéves terv végéig született kutatási eredményeknek a tárgyát, s felhívta a figyelmet arra, hogy az ERTI az eddigi gyakorlatnak megfelelően valamennyi szakoktatási intézménynek készséggel áll rendelkezésre mind a kutatási jelentések átadásával, mind a részletek megbeszélésével. Jó volna, ha ezzel a lehetőséggel minél nagyobb mértékben él-nének az oktatási intézmények.

*

„A műszaki fejlesztés és oktatás kapcsolata” volt a mottója **DR. BONDOR ANTAL**, a FAGOK műszaki igazgatója igen tömör és tartalmas előadásának. Így hangzott:

„A műszaki fejlesztés felgyorsításának, az új technika átvételének és bevezetésének szükségessége a népgazdaság egészére általában jellemző. Fokozott jelentősége van azonban fagazdaságunk területén, ahol a nehéz terepadottságok, a mostoha időjárás viszonyok, a fakitermelési munka során fennálló életveszély és erős fizikai igénybevétel az erdőgazdasági munkákat a bányászattal egyenértékű, nehéz fizikai munkák közé sorolja.

Erthető, hogy ilyen körülmények között, az erdővel kapcsolatos romantikus elképzelések és szociális jellegű erőfeszítéseink ellenére munkáslétszámunk évről évre csökken. Növekvő feladatainkat — fogyó munkáslétszám mellett — csak termelés-szervezésünk erőteljes racionalizálásával, az új technika bevezetésével és széles körű elterjesztésével láthatjuk el.

Rá kell azonban hangsúlyozottan mutatnunk, hogy *az új erdőgazdasági vagy faipari technika nem vehető át, amíg hiányoznak a technika bevezetéséhez és irányításához szükséges szakképzett vezetők, műszakiak, szak- és betanított munkások.*

Ezzel gyakorlatilag definiáltuk a műszaki fejlesztés és az oktatás kapcsolatát. Okfejtésünkből következik, hogy a műszaki fejlesztés és az oktatás között igen szoros és többoldalú korrelációs kapcsolat létezik. A tételt úgy is fogalmazhatjuk:

- *műszaki fejlesztési elképzelések nélkül nincs oktatási igény*, vagy megfordítva és úgy súlyosabb:
- *oktatás nélkül nincs műszaki fejlesztés.*

A kérdés ilyen erős és vitára okot nem adható megfogalmazása teszi időszérűvé, hogy fagazdaságunk oktatási tennivalóival oktatási rendszerünk tovább-

fejlesztésével foglalkozunk, az oktatás és műszaki fejlesztés kapcsolatáról szólnunk, és a tennivalók sokaságáról vitatkozunk.

A műszaki fejlesztés és oktatás korelációs kapcsolatához tartozik még annak a tézisnek a hangsúlyozása is, hogy az oktatás minőségi színvonala — egyéb más tényezők mellett — meghatározó a műszaki fejlesztés végső hatékonyságát illetően. Ennek a tételnek a kiemelése több oldalról fontos:

— egyrészt súlyos felelősséget támaszt az oktatókkal szemben, mert tudniuk, érezniük kell — a képzés minden szintjén —, hogy az oktatási tevékenységük eredményeként megjelenő szakképzettség színvonalától függ az ágazat, vállalat vagy még kisebb egységek, végső értelemben egy-egy berendezés, vagy gép termelés technikájának hatékonysága;

— tudatában kell lenniük, hogy ilyen szemüvegen át nézve az oktatásnak és szakképzésnek, mint szűkebb értelemben vett „technológiai” folyamatnak a gazdaságossága, hatékonysága is kifejezhető, lemérhető, még akkor is, ha ilyen méréseket eddig keveset végeztünk;

— felelősséget támaszt minden olyan vezetővel szemben, aki valamilyen formában részese olyan döntéseknek, hogy mikor, milyen létszámú, milyen oktatási célú tanfolyamokat kell szervezni és arra kit vagy kiket kell elküldeni;

— az oktatás eredménytelenségét okozhatja ugyanis, ha a tanfolyamra küldött személy alkalmatlan a tanulásra, vagy hiányosak a tanfolyam tárgyi feltelei.

Sajnos, még ma is sokat vitatkozunk azon, hogy az oktatás hoz-e, vagy milyen hasznot hoz a vállalatnak? Egyesek szerint az oktatás olyan tevékenység, amelyben a ráfordítások és a ráfordításokból következő eredmények reális megállapítása lehetetlen, ezért csak szubjektív alapon, a legjobb esetben is legfeljebb kvalitatív megállapítások szerint ítélni lehet meg. Ennél pozitívabb az a felfogás, amely a képzést a termelőfolyamat közvetlen részévé teszi. A cél az, hogy a képzés eredményeképpen a tanulók ne csak szakmailag teljes értékű, de a gazdaságosság fogalmait szerint gondolkodni és cselekedni is tudó, az adott munkahely közgazdasági viszonyaiban élő, magukat az üzem, üzembrész célkitűzéseivel azonosító öntudatos dolgozókká nevelődjenek, akik magukénak érzik a termelés gazdaságossága növelésének, az önköltség csökkentésének, a minőség javításának feladatait.

Ugy vélem, hogy a dolgozók képzése, vagy továbbképzése a vállalat, vagy intézmény szempontjából a vállalati célok elérésének elsőrendű eszköze, tehát a dolgozók képzésének előmozdításával a vállalat nem központi, vagy emberbaráti feladatot lát el, hanem a rendelkezésére álló munkaerőt igyekszik ezzel a termelési feladatokhoz, a gyorsan változó technikai követelményekhez igazítani. Az indíték tehát szigorúan gazdasági jellegű és a versenyképesség biztosítására, a korszerű képzettségű munkaerő minőségének fenntartására irányul.

A tőkés vállalatok ezt a tevékenységet pl. közvetlen „beruházásnak” tekintik: a szakképzésre költött kiadásait olyan ráfordításoknak vélik, amelyeknek meghatározott idő alatt és meghatározott helyen meg is kell térülniök.

Ilyen megvilágításban mi még nem próbáltuk megvizsgálni, hogy az oktatás után mennyivel javult a közvetlen teljesítmény (pl. darukezelők, csuklós traktor vezetők stb. esetében), mennyivel csökkent a balesetek száma és a gépjavítási, karbantartási igény, mennyivel nőtt a gépek, berendezések élettartama. Ilyen felmérések, egyrészt konkrétan bizonyítanák a képzés szükségességét, gazdasági jelentőségét, másrészt az oktatás hatékonyságát.

A műszaki fejlesztés és az oktatás kapcsolatának tárgyalásakor szólnunk kell arról is, hogy a II. világháborút követően a műszaki haladás üteme jelentősen felgyorsult. Amihez az elmúlt évszázadokban 300 év kellett, azt a XX. század

elején 30 év alatt megoldották, napjainkban pedig mindössze 4—5 év szükséges. Az elmúlt 40 év alatt alakult ki pl. az atomtechnika, az automatizálás, a gépi adatfeldolgozás, a számítógéves vezérlés, a lézertechnika, a kozmikus térség megfűtéséről nem is beszélve.

Napjainkban többet kell tudnunk elődeinknél. A Wisconsini Egyetemen megállapították, hogy 100 évvel ezelőtt az embernek későbbi életpályája folyamán még ugyanannyit kellett hozzátanulnia, mint amennyit az iskolában elsajátított. Ez az ismeretanyag napjainkban az eredetileg megtanultnak legalább tízszeresére növekedett.

Az emberiség fennállása óta összesen tevékenykedett tudósok 90%-a napjainkban él és arra törekszik, hogy lehetőleg sok információt termeljen. Amíg a XVIII. század közepén az egész világon csak 10 tudományos folyóirat volt, addig napjainkban a szakfolyóiratok számát 50 000-re becsülik. Az 1965-ben megjelent tudományos irodalom volumene elérte a közel 250 millió nyomtatott oldalt. A tudományos közlemények száma tízévenként megkétszereződik. Gyermekünk számára tízszer annyi ismertanyag áll rendelkezésre, mint amennyiről szüleik tudhattak, a legmodernebb technika olyan gépsorokat produkál, amelyek képesek egy munkás termelését évtizedenként meg többszörözni.

A fentiekből következik, hogy a műszaki fejlesztés olyan feladatokat ró az oktatásra — ha figyelembe veszi a termelékenység és a tudomány duplázódásának az idejét —, amelyeket csak a legkorszerűbb oktatási módszerek alkalmazásával lehet teljesíteni. Látnunk kell, hogy olyan iskolahálózatra van szükségünk, amely nem az 1960-as, 1970-es évek szakismereteire, hanem — többek között — az 1990-es évekre is neveli szakember-jelöltjeinket. Ma már nem elég egy-egy szakma adott fogásait elsajátítani, hanem készséget kell szerezni arra, hogy szakembereink túléljék a szakmák és a tudományok forradalmát, sőt maguk legyenek a forradalmak harcosai és győztesei. Gondoljunk csak vissza saját tanulmányainkra, — megállapíthatjuk, hogy az erdő- és faipari mérnökök 10 év múlva nem sok hasznát veszik a korábban tanultaknak, ha nem tartanak lépést a fejlődéssel. A mi generációnk például a géptan keretében nem is hallott a fellerek, skidderek, forvarderek számos típusáról, pedig hovatovább a magyar erdőgazdaságokban való üzemeltetésük is napjaink történései közé tartozik.

Amint az eddig elmondottakból is érezhető, a műszaki fejlesztés egész képzési rendszerünkre hat és megfordítva. Oktatáspolitikánk és oktatási rendszerünk fejlesztésével az ankét keretében számos előadás foglalkozik, ezért magam részéről csak néhány, a műszaki szakemberképzés és a fejlődő technika kölcsönhatásából adódó problémára szeretnék rámutatni.

— Az új technológiák, gépek, berendezések elterjesztése ma a tudomány és a technika eddig nem tapasztalt gyorsaságú fejlődése közepette megy végbe. Ezt a felgyorsulóban levő folyamatot egy exponenciális görbével lehet jellemezni. Fejlődő fagazdaságunknak tehát nem egyszerűen közeledni kell a tudomány és a technika magasabb színvonalához, hanem egy olyan tudományt és technikát kell utolérniük, amely állandóan és gyorsan fejlődik. Ebből következik, hogy a termelő berendezések gyorsan elavulnak, s a cseréjükre, illetőleg módosításukra vonatkozó döntésektől a megvalósulásig lényegesen rövidebb idő szükséges, mint a szakma-struktúra megváltoztatása számára. Ebből következik, hogy elsősorban a hosszútávú gazdasági fejlesztés műszaki politikájához kapcsolódnak a szakemberképzéssel kapcsolatos kérdések. Hazai vizsgálataink tisztázták, hogy a kívánatos műszaki-gazdasági fejlődést korlátozó feltételek feloldása jórészt a munkaerő kvalifikációs struktúrájában bekövetkező változások útján lehetséges.

— A műszaki fejlődés gyorsasága, a technikai váltást jelző törekvések (több-célú fakitermelő gépek, aggregátok alkalmazása) aprítási technológia, burkolt gyökérzetű csemeték nevelése stb. irányították a figyelmet arra, hogy az ágazat szakemberszükségletének számszerű megítélése mellett különös gonddal ügyeljünk a szakmai mobilitás, a rugalmasság és a konvertálhatóság biztosítására.

Az elmondottak alátámasztják a továbbképzés szükségességét, a műszaki fejlesztésben betöltött szerepét.

A továbbképző tanfolyamok szervezése (intézményeinknél vagy vállalatainknál) már hosszú évek óta aktuális téma. Ez annak a felismerésnek köszönhető, hogy a képzett munkaerő nemcsak az adott munkáltatónak hasznos, hanem a nemzeti vagyoni legfőbb értéke. Így a vállalatainknál folyó továbbképzést nem tekinthetjük sem magánügynek, sem vállalati hatáskörnek, hanem a műszaki fejlesztés előfeltételének, a népgazdasági beruházások egyikének.

Ma már szinte közhely, hogy az ismeretek gyorsan elévülnek, és hogy a korszerű általános és szakmai műveltségnek csak folyamatos képzés lehet az alapja. Különösen érvényes ez a megállapítás a szervezett tevékenységet irányító káderek, a vezetők esetében. A korszerű nagyvállalatok egyre inkább felismerik a vezető-továbbképzés szükségességét és nagy lendülettel fognak vezetők képzéséhez, annál is inkább, mert jelen idő szerint olyan újszerű és súlyos problémákkal kell megbirkóznunk, amelyeket csak jól képzett vezetők oldhatnak meg.

A minden részletében átgondolt és jól irányított továbbképzés céljai közül — műszaki fejlesztési szemszögből — a következőket jelölhetném meg:

- szakosodás, új gyártási irányok, új technológiák bevezetése,
- kitűzött megbízások, feladatok végrehajtásának elősegítése,
- intenzív kapcsolatok kiépítése és fenntartása a tudományos testületekkel, oktatói és kutatási intézményekkel, általában a tudományos és műszaki környezettel.

A vezető-továbbképzés szorosan a vállalati hosszútávú tervezés gondolatköréhez tartozik.

A vezető arra hivatott, hogy a szervezet korszerűsítésének, a növekvő környezeti követelményekhez gyorsabban, hatékonyabban alkalmazkodó vezetésnek a „motorja” legyen. Rá kell mutatni azonban arra, hogy a vezető csak akkor tudja „magával ragadni” a szervezetet, ha e szervezet személyi állománya maga is megtanul az adott műszaki-gazdasági környezethez alkalmazkodni. Tehát nemcsak a vezetők, hanem minden szinten széles körű, folyamatos továbbképzésre van szükség, olyan továbbképzésre, amelyet szigorú következetességgel, a vállalat célkitűzéseihez igazodó közép- és hosszúléjárati személyzet-fejlesztési tervekből vezettek le. Azt is le kell szögeznünk, hogy a továbbképzési célokat nem a képzésben résztvevők egyéni igényei szerint kell kitűzni, hanem azokat a kollektíva, illetőleg a vállalat szükségleteihez kell igazítani.

A vezetőképzés mellett legfontosabb tennivalóinknak a szak- és betanított munkások képzését tartom. A szak- és betanított munkások a foglalkoztatottak többségét teszik ki, ezért a képzésükre fordított erőfeszítés igéri a legnagyobb eredményt a gazdasági hatást illetően.

Ismeretes, hogy a szakmunkásképzés egyrésze (felnőttképzés) és a betanított munkásképzés vállalati kategória. Műszaki fejlesztési szempontból említésre méltó, hogy még a legjobban felszerelt vállalatainknál is — az igazán forradalmi jellegű változások — a döntéstől a megvalósításig — legalább 3—5 évet igényelnek. Ez a körülmény lehetővé teszi, hogy az új technika bevezetése előtt,

adott időpontra megszervezhető adott létszámú szakember kiképzése vagy átképzése.

A vállalatoknál folyó, ilyen jellegű képzés elősegítése érdekében első helyen az oktatók kiválasztására és képzésére kellene igen nagy gondot fordítani. Tanfolyamokat kellene részükre szervezni, módszertani és tárgyi segítséget nyújtani. A felnőtt gépkezelők oktatását részletező kézikönyv pl. sokrétű gyakorlati útmutatást adhatna: milyen legyen az első közlések tartalma, milyen lépésenként, milyen segítséggel és milyen ellenőrzési folyamatok révén kell az új embert a szükséges ismeretekre, készségekre, fogásokra betanítani. Az oktatástudomány, szakma, és nem biztos, hogy a vállalat kijelölt vagy megbízott dolgozója — módszertani eligazítás nélkül — eredményesen képes megoldani a munkások vállalati képzését.

Erdemes megemlíteni, hogy a szakmunkások képzésének és továbbképzésének pl. a tőkés vállalatok milyen rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak. A képzés alapvető célja a ráfordítások csökkentése a minőség egyidejű megóvása mellett. E célból a ráfordítások struktúráját is bemutatják, hogy az adott munkahelyen dolgozó munkás miképpen, milyen tevékenységgel tudja a ráfordításokat csökkenteni és a minőséget az előírt szinten tartani. Az oktatás a legkisebb részletekre is kiterjed, és az oktatásba fektetett költségek a cégek szerint bőven megtérülnek. Svédországban jellemző, hogy az oktatást — jól megfontolt okokból — a gépgyártó cégek magukra vállalják. Csak Svédországban 25 forwarder-kezelő iskolát tartanak fent. Érthető, hogy a 4—8—10 millió Ft-os értéket képviselő termelő gépeket csak jól képzett, szimulátorokon begyakorolt kezelőkkel lehet gazdaságosan üzemeltetni. A kezelő kiképzésére fordított költség elenyésző a gép árához képest, a fél százalékot sem éri el, ezért az oktatásért a cégek külön költséget nem számítanak.

Sajnos, hazánkban nincs fagazdasági gépgyártás. Így nem várhatjuk, hogy gépkezelőink oktatása megoldódik. Ezen a téren nekünk vannak halaszthatatlan tennivalóink, mert amíg ezt a kérdést gyökeresen és részleteiben nem rendezzük, nem várható további gyors és látványos műszaki fejlesztés. A sürgető technika váltás alapvető feltétele szakoktatásunk színvonalának további emelése.”

*

Az irányítási, oktatási, kutatási területen dolgozók előadásai után, három, a gyakorlat igényét, eredményeit megfogalmazó előadó következett. Ezek közül az elsőt **DESSEWFFY IMRE**, a FAGOK műszaki szaktanácsadójától hallották a résztvevők: „A fűrész- és lemezipar szakemberellátásának kérdései” címmel.

„A fafeldolgozás területének szakemberellátási kérdései iránt az elmúlt években az érdeklődés észrevehetően fokozódik. Az érdeklődés fokozódása érthető, hisz az iparnak ezen a területén is érvényes az a követelmény, hogy a *termelés műszaki színvonalának növelése csak hozzáértő, szakmailag is képzett káderek munkája révén hozhatja meg az elvárt termelési és gazdasági eredményeket*. A szakemberigény kielégítésének megoldása azonban rendkívül vontatottan halad előre. A lassú előrehaladás objektív okait megítélésem szerint elsősorban a múltban kialakult helyzetben, valamint — s itt már konkrétan a fűrész-lemezipar területére gondolok — annak az egyes alágazatok között elfoglalt termelési és szervezeti helyének kell keresni.

Ami a múltat illeti, a fűrész-lemezipar területén — ellentétben pl. épp az erdészet területével — semmiféle hagyománya nem volt a valamiféle konkrét iskolai képzésben részesülő szakemberek foglalkoztatásának. Ritka kivételként tartjuk számon azt a néhány nagybirtokos tulajdonában, vagy kincstári keze-

lésben volt fűrészüzem, ahol erdőmérnököt alkalmaztak. Az üzemek működésével kapcsolatban viszont — s ezt olyan haladó hagyománynak tekinthetjük, melyből jó lenne ma is minél többet meríteni — elsőrendű szempontként jelentkezett a faanyag megbecsülése és a kereskedelmi érdekek érvényesítése.

A felszabadulás utáni időszakban is még hosszú ideig akadályozta a fűrészlemezipar területén a szakemberek — s itt most a mérnökökről van elsősorban szó — szélesebb körű beáramlását az üzemi és vállalati vezetők eléggé általános tartózkodása, s az a felfogás, hogy sokszor nem adott munkakört akartak betölteni megfelelő iskolai végzettséggel is rendelkező személlyel, hanem a „mérnök” számára keresték — a sok alkalommal ebből a szemléletből kiindulva nem lelték — a „mérnöki munkát” az üzemben belül.

Ami az egyes termelési alágazatok között elfoglalt helyet illeti, először tekintsük át az érintett területeket. A fafeldolgozás jellemző fő területei:

- a cellulózyártás,
- a fűrészipari termelés, a lemez- és lapgyártás,
- a bútorgyártás és az épületasztalosipar.

Valamennyi terület közvetve vagy közvetlenül, kisebb vagy nagyobb mértékben felhasználja az erdőgazdasági termelés produktumait.

A cellulózyártás eltérő technikai követelményei szakmailag is külön területet jelentenek, s így szakemberproblémái nem kapcsolódnak szorosan a fafeldolgozás többi területéhez.

A fűrész-lemezipar mint alapanyaggyártó alágazat jellemzően az erdőgazdasági termelés termékeit használja nyersanyagként, saját termékeit nagyrészt a bútor- és épületasztalosiparnak adja át. Ebben a helyzetében — bár nem állítható, hogy szükségszerűen — de messze elmaradt a szakemberképzést illetően. Ezt a megállapítást sokoldalúan alá lehet támasztani, úgy vélem azonban elégséges a három alapvető képzési szinten az oktatási intézmény ellátottságot bemutatni:

1. táblázat

Képzési ellátottság

Képzési szint	Erdészeti	Fűrész-lemezipar	Bútor- és épületasztalosipar
felsőfokú	közös egyetem van		
	önálló karral	közös karral	
középfokú	3 szakközépiszkola van	nincs oktatási intézmény	3 szakközépiszkola van
alapfokú	4 szakmunkás-képző isk. van	nincs oktatási intézmény	4 szakmunkás-képző iskola van

A mai helyzetet vizsgálva úgy tekinthetjük, hogy a képzés rendszerének keretei az általános szabályozás során zömében kialakultak. Úgy vélem, azok alapjukban alkalmasak a megfelelő szakemberképzés folytatásához, illetve egyes területeken a képzés megindításához, s továbbfejlesztésükre majd néhány évi tapasztalat szerzése után lesz csak célszerű visszatérni.

A felsőfokú képzés feltételei a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen kialakultak mind az okleveles faipari mérnökképzés, mind a faipari üzemmérnök-képzés szintjén.

A középfokú képzés — a szakközépiskolai képzés — jelent ma még teljes fehér foltot. Az illetékes szervek intenzíven foglalkoznak a követelményrendszer összeállításával és véglegesítésével. Az oktatás beindításához a legfontosabb lépés — a fűrész-lemezipari szakközépiskola létrehozása — azonban még hátra van.

Az alapfokú képzés — a szakmunkás- és betanítottmunkás-képzés — kereteit rendeletek szabályozzák. Ezek alapján a fűrész-lemezipar területén kétféle felnőtt szakmunkásképzésre (gépi fagegmunkáló és falemezgyártó) és hétféle betanított munkásképzésre van lehetőség.

A Szakoktatási Felügyelőség szervezett munkáját dicséri, hogy a képzés tárgyi feltételeit a tanterv — és utasítások kidolgozásával, s a tananyagok kiadásával viszonylag igen rövid idő alatt biztosította. A felnőtt szakmunkásképzéshez jóváhagyásra kerültek a tantervek és utasítások, s elkészült csaknem valamennyi tankönyv. A betanított munkás képzéshez a hét munkakör közül eddig ötre szintén elkészültek a tantervek, s a három legfontosabb területre a tankönyvpótló jegyzetek. Fűrész-lemezipari szakközépiskola, illetve szakmunkásképző intézet hiányában az erdőgazdasági szakmunkásképző intézetek ellátják a kijelölt tanintézet feladatait, s szervezésükben a közelmúlt időszakban több tanfolyam, illetve képzési program került sikeres lebonyolításra mind szak-, mind betanított munkás képzési szinten.

A továbbtanulás terén éppen a Szegedi Szakközépiskola — ahol most az évfordulók ünnepélyes alkalmával anketünk megrendezésre kerül — vállalt hatalmas szerepet, nyugodtan mondhatjuk: úttörő munkát. A szakközépiskolát végzetek számára 1974-ben megszervezte az első faipari (fűrész-lemezipari) technikusminősítést. Most már elsősorban az érdekelt vállalatok szervező munkájától, s az érintett dolgozók jelentkezésétől és felkészülésétől függ, hogy idén és a következő években mind többen érjék itt el ezt a képesítési fokot.

Jelentős lépés a továbbképzésben a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet kezdeményezése, a fűrészüzemi művezetők tanfolyamának kétízben történt megszervezése. E tanfolyamok megtartásához szintén ez az iskola biztosította a technikai-szervezési feltételeket. A tananyagról a szakma egész területén széleskörűen hasznosítható gazdasági-műszaki ismereteket nyújtó házigazdától kétértelmű kiadvány jelent meg *Művezetői ismeretek a fűrésziparban* címmel.

Az eddig elmondottakból, úgy vélem, leszűrhető az a következtetés, hogy a képzés kereteinek és feltételeinek megteremtésében határozott előrelépés történt az elmúlt időszakban. *Úgy tűnik, egyetlen egyetlen sürgős és más intézkedéssel nem pótolható feladatként a fűrész-lemezipari szakközépiskola létrehozása maradt*, melynek természetesen sokrétű szerepet kell majd ellátnia az egész közép- és alsófokú képzés — és továbbképzés területén.

A keretek és feltételek önmagukban azonban nem oldják meg a szakemberigény megfelelő módon történő kielégítését, e kérdésnek további, emberi oldalai is vannak.

Mint már arról említést tettem, a faiparban nincs hagyománya a speciális képzettségű szakemberek alkalmazásának. Ezt lehetne azzal is indokolni, hogy a szakma bonyolultsága nem is teszi szükségessé ilyen szakemberek munkáját. De úgy vélem, a valóságban éppen fordított a helyzet. A fűrész-lemezipar számos területének relatív elmaradottsága részben éppen azért következett be és fokozódik tovább, mert hiányoznak a megfelelő szakemberek. Nincs megfelelő becsléte az ezirányú szakmai felkészültségnek, s ez visszahat mind a műszaki színvonalra, mind a gazdasági hatékonyságra.

Az előzőekben vázolt helyzetet néhány ténnyel kívánom megvilágítani és alátámasztani.

A faipari mérnöki kar létrehozása után végző első tíz évfolyam mérnökeiből átlagosan csak minden ötödik ember helyezkedett el a fűrész-lemezipar területén. Nem tettük ezt a területet vonzóvá a fiatal mérnökök számára sem szakmailag, de úgy gondolom más feltételek tekintetében sem.

Egy más aspektus. Az *Elsődleges fafeldolgozás műszaki helyzete és fejlesztési irányai* c. és témájú OMFb tanulmány a mérnökszükségletet a fűrésziparban 25 000 m³ feldolgozott alapanyag után 1 főben javasolja. Ez a szám az üzemben belüli továbbfeldolgozást még nem veszi figyelembe, amit a fejlesztő vállalatok általában terveznek, s aminek szintén van szakemberszükséglete. Ettől függetlenül, amennyiben a távati elképzelések szerint is fenntartandó üzemek körét és azoknak csak jelenlegi felvágott alapanyagmennyiségét vesszük figyelembe, fenti szám alapján mintegy 60 fő mérnök lenne e területre szükséges. Ezzel szemben a jelzett üzemekben jelenleg csak ennek mintegy a fele, kb. 30 faipari mérnök vagy hosszabb fafeldolgozási gyakorlattal rendelkező erdőmérnök dolgozik. Elgondolkoztató, hogy fenti tény ellenére 1975-ben e jelentős fafeldolgozási tevékenységet folytató erdő- és fafeldolgozó gazdaságok zöme nem hirdett megpályázható álláshelyet végzős faipari mérnökök részére. Ugyanakkor több téves és állami gazdasági fafeldolgozó egységre vonatkozóan jelentettek be igényt, olyan üzemekbe, amelyek mennyiségi értéke messze az előzőeké alatt marad. Kedvezőbb e téren, — bár nem teljesen megnyugtató — a helyzet a fűrész- és lemezipari vállalatoknál sem.

A *középkáderhelyzet* még az előzőeknél is kedvezőtlenebb. Itt a mérnöklétszám 3—4-szerese jelentene egészséges arányt. Ezzel szemben a technikusok száma összességében is csak körülbelül a mérnökök számát éri el. E téren nehezen képzelhető el gyors változás. A létrehozandó fűrész-lemezipari szakközépiskola munkája révén most már csak a VI. ötéves tervben várhatjuk, hogy az onnan kikerülő szakközépispolások munkába álljanak, illetve később technikus-minősítést szerezzenek.

A továbbfeldolgozóipar szakközépispoláit végzetek (Budapest, Csongrád, Zalaegerszeg) a mi területünkön technikus-minősítésre nem jelentkezhetnek. Ugyanakkor az erdészeti szakközépispolát végzetek számára a faipari technikus-minősítés követelményei — figyelemmel arra, hogy ilyen jellegű szaktárgyakat nem tanultak — jelentősen nehezebbek, mintha erdésztechnikus minősítés megszerzését tűzik célul.

Megítélésem szerint a felsőfokú és középfokú végzettségű fűrész-lemezipari szakemberek hiánya nagyban gátolja a gyorsabb előrehaladást az alsófokú képzés területén is. A munkaviszonyban állók részére biztosított szak- és betanított munkásképzési lehetőségeket ugyanis éppen akkor lehetne igazán hatékonyan és eredményesen kihasználni, ha a vállalatnál dolgozó felső- és középfokú végzettségű szakemberek tudnák ellátni az oktatás zömét.

A *jövőben az igények tovább nőnek*. Ha a már hivatkozott OMFb tanulmányt vesszük alapul — eltekintve a már ma is kielégítetlen szükséglettől — az V. ötéves terv során további 70—80 felsőfokú végzettségű, s ennek megfelelően mintegy 200 középfokú végzettségű új dolgozóra lenne szükség. Az igény kielégítése nélkül érthetően elmarad a termelési eszközök optimális műszaki-gazdasági hasznosítása. Ezért pedig a népgazdaság felé felelősséggel tartozunk, tehát mindent meg kell tennünk a fűrész-lemezipari szakemberképzés és továbbképzés terén a fejlődés maximális meggyorsítására, a képzés színvonalának fokozására.”

*

A következő előadó **DR. PRAZSÁK JÁNOS**, a Fűrész- és Hordóipari Vállalat igazgatója volt. Rövid bevezető után megállapította:

„A korszerű fűrészüzemet a nagyobb teljesítmény, a kisebb élőmunka ráfordítás, a termelés minősége, különböző mechanizmusok és automatikák növekvő mértékű alkalmazása, kedvezőbb munkakörülmények, jobb nyersanyaghasznosítás jellemzik. Sajnos a hazai fűrészipar nem követte a technikai fejlődés nemzetközi irányát és ennek következtében a színvonal — egy-két üzem kivételével — elmaradt, korszerűtlen. Ezzel szorosan összefügg, hogy a vállalatoknál a fejlesztést irányító szakemberek nem rendelkeznek azokkal az ismeretekkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy egy-egy üzem rekonstrukciója gyorsan, termelékiesés nélkül, elfogadható színvonalon megvalósuljon.”

Ezután a korszerű üzem ismérveit elemezte részletesen, majd saját vállalatánál végbement fejlődést mutatta be. Előadását falitáblán elhelyezett rajzokkal illusztrálta, ami igen érdekessé tette az elmondottakat. A tíz évvel ezelőtti helyzetet véve alapul megállapította:

„Az akkori üzem korszerűtlen, elmaradt technikájú, kézi, szakaszos munkamódszerrel dolgozó volt, amit a rendkívül nehéz fizikai munka jellemezett. Mind-ebből nyilvánvalóan következett, hogy mind a termelésben foglalkoztatott munkások, mind pedig az irányítást ellátó személyzettel szemben minimálisak voltak az elvárások a szakmai képzettséget illetően. Lényegesen megváltozott a helyzet azonban már a IV. ötéves terv időszakában. Fenyős üzemekben befejeztek a rekonstrukciók.

A fűrészcsarnokban kialakult a folyamatos termelés, a termelőgépek a kiszolgálásukat biztosító anyagmozgató berendezésekkel zárt termelési egységet képeznek, az alaptermelőgépek kezelése komplikáltabbá vált, magasabb szakmai képzettséget igényel, a folyamatos termelés a rönk beszállításától a fűrészáru kiszállításáig megoldott és teljes egészében mechanizált, a régi termelőgépeket korszerű, nagyteljesítményű gépek váltották fel...

A technikai és technológiai változásokkal együtt járt a fűrészüzemi szakemberekkel szemben támasztott szakmai követelmény fokozódása is, mert:

- a termelőgépek kezelőinél már kevésnek bizonyult a betanított munkás szint... , viszont,
- a termelést kiszolgálóknál már jellemzővé vált a betanított munkások iránti igény,
- a fűrészüzemben eddig teljesen ismeretlen szakmák jelentek meg, mint a gépjárművezetők, autó-motorszerelők, elektronika, pneumatika, hidraulika-szerelők,
- az üzemeltetést irányító főgépészek helyett már széles körű ismeretekkel rendelkező szakemberek váltak szükségessé, úgy mint gépészmunkások, elektrotechnikusok és gépjármű szakos technikusok.”

Jellemzésül elmondta, hogy egyik fenyőfűrészüzemben még 1965-ben 3 technikus, 1975-ben már 2 mérnök és 8 technikus látja el az üzemirányítást. Ezután a ceglédi üzem beruházásáról, az azzal kapcsolatos feladatokról beszélt. Szólt arról, hogy a technikai haladás szükségszerűvé teszi a munkaerő fejlődését, sőt meghatározza a fejlődés irányát is. Előadásának befejező szakaszában megállapította:

„Összefoglalva az elmondottakat, azt a következtetést kell levonnunk, hogy a jövőbeni feladatainknak csak akkor tudunk megfelelni, ha minden munkahelyre a technikai színvonalnak megfelelő képzettséggel rendelkező szakember

kerül. Saját vállalati tapasztalataim és a műszaki fejlesztés várhatóan rohamos előrehaladása arra mutatnak, hogy a jövőbeni fűrészüzemek szakemberigényét a következők szerint kell kielégíteni:

- üzemvezetőként feltétlenül *faipari mérnököt* kell beállítani,
- az üzemvezetőhelyettestől *gépész, vagy faipari mérnöki* végzettség kívánható meg,
- az üzemeltetést biztosító TMK vezetőtől minden esetben legalább *üzem-mérnöki* végzettséget kell megkövetelni,
- az automatika, elektronika, pneumatika jelentősebb alkalmazása magával hozza ilyen képzettséggel rendelkező *szaktechnikusok* alkalmazását,
- az anyagmozgató gépek üzemeltetéséért felelős vezetőtől *gépjárműszakos technikus*i végzettséget kell megkövetelni,
- a termelést irányító művezetőknek legalább *faipari technikus*i végzettséggel kell rendelkezniük.”

*

Érdeklődéssel fogadta az ankét hallgatósága az előadói emelvényre lépő **BARTUCZ FERENC**et, a Borsodi EFAG igazgatóját. Bevezetőjében a közművelődés ügyében hozott 1974. márciusi párthatározatra hivatkozott, aztán feltette a kérdést:

„Melyek azok a népgazdasági tényezők, amelyek a fagazdaság termelési tevékenységét alapvetően befolyásolják? — Elsősorban a társadalmi viszonyokban, a társadalmi termelésben végbemenő alapvető változások, valamint az energia- és nyersanyaghelyzet. Befolyásoló tényezők az erdővel szemben támasztott újabb követelmények — úgy is mondhatjuk, hogy a régebbi latens követelmények felfokozott megjelenése — az erdők hármaskörének érvényesülése. De ilyen tényező a fagazdaság periférikus helyzete is.

Belső tényezők is jelentősen és érzékenyen hatnak. Ilyenek a hozadékviszonyok megváltozása, a kitermelt fatömeg dimenziójának jelentős csökkenése, de ilyen a véghasználat kedvezőtlen alakulása is. Mindezen tényező azt eredményezi, hogy megnő a termelés élő- és holtmunka igénye, magasabb lesz a költsége.”

Továbbiakban a begyűrtő áremelkedések negatív hatásáról, az erdei úthálózat állapotának, növekedési tendenciájának kedvezőtlen alakulásáról beszélt. Arra a következtetésre jutott, hogy ilyen körülmények között nagyon nehéz annak az egyébként jogos igénynek eleget tenni, amely a jövedelmezőség állandó fokozását tűzi ki célul. Úgy véli, hogy a faárak bizonyos emelése csak átmeneti megoldás ebben a helyzetben. A fagazdálkodás stabilitását csakis a műszaki fejlesztéssel lehet megoldani. Rámutatott arra, hogy az oktatás, továbbképzés a műszaki fejlesztés része, feltétele. Fontos feladatként jelölte meg, hogy a szakemberek kiválasztásával, kiképzésével egy lépéssel előbb haladjunk, mint ahogyan a technológiai és technikai fejlesztést megvalósítjuk. Elmondotta, hogy vállalatuk mit tesz ennek érdekében:

„Nem lehet mindent a szakmunkásiskolára, a szakközépiskolára, az egyetemre bízni, tőlük elvárni. Ezt felismertük, s a cél érdekében komoly anyagi erőfeszítéseket is tettünk: 1970 és 1973 között gazdaságunk 1424 ezer, 1974-ben 900 ezer Ft-ot fordított a vállalati oktatásra, de 1975-re már egymilliót terveztünk erre a célra. Sajnos még ez is kevés. Egyébként egyik erre a célra alkalmas munkásszállásunkat rendeztük be oktatási központnak, s ebben már több tanfolyamot rendeztünk. Pl. 1974-ben és 1975-ben is itt rendeztük meg az *LKT—75* csuklóstraktorvezetők tanfolyamát, amivel sok társ gazdaságon is segítettünk.”

Melegen ajánlotta a TIT munkásakadémiának kihasználását, aztán részlete- sen beszélt az egyes szakmai rétegek továbbképzéséről. Különösen az erdészek — az erdész szintű munkahelyi vezetők — igen fontos munkaterületéről szőtt kihangsúlyozottan, mert mint mondotta: minden terv, minden elképzelés az ő tevékenységükben koncentrálódik. Véleménye szerint a fatermesztési munká- kat a hagyományos kerületvezetői rendszerben, az összes többi munkát szakosi- tottan kell végrehajtani. Röviden elemezte a szegedi, egri szakközépiskolákkal, a mátrai és szőcsényi szakmunkásképző iskolákkal meglevő jó, hasznos kapcsola- taikat, majd a következőket mondotta:

„Nagyon fontos feladat, hogy *mind a tudományos intézetek, mind az oktatási intézmények a termelő vállalatokkal az ediginél lényegesen szorosabb kapcsola- tott teremtsenek*. Ennek azonban meg kell teremteni jogszabályi és közgazda- sági feltételeit, mert a vállalatok gazdálkodási szemlélete fékezően hathat. Ne szégyelljük mi sem egymást oktatni. A gyakorlati szakemberek az oktatókat, az oktatók pedig a gyakorlati szakembereket... Akkor valósulhat meg az erdő- gazdálkodásban dolgozók munka- és életszínvonalának jelentős emelkedése, ha a szükséges műszaki fejlesztés mellett olyan vállalati, szervezeti felépítést, olyan munkamegosztást, olyan üzem- és munkaszervezést alkalmazunk, amely mind a szakmunkásoknak, a technikusoknak, mind a fiatal mérnököknek megfelelő keresetet és megfelelő perspektívát biztosít. Dolgozzunk úgy, hogy közelebb kerüljünk a valós élethez, mindenekelőtt magához az emberhez.”

*

Az első napi előadások után az ankét résztvevői autóbusszokkal Ásotthalomra utaztak. Itt a DEFAG dolgozóiból már elég sokan várták az érkezőket, DR. DÓZSA JÓZSEF, a Szakmunkásképző Intézet igazgatója üdvözölte a megjelen- teket, majd SCHMAL FERENC, a DEFAG igazgatója méltatta TAKÁTS FE- RENC erdőmérnök tanár munkáját és leleplezte emléktábláját. Részt vett a le- leplezésén TAKÁTS FERENC özvegye, aki meghatott szavakkal köszönte meg az emléktábla felállítását.

Ezt követően VIDA LÁSZLÓ titkár „20 éves az OEE Szegedi csoportja” cím- mel tartott rövid előadást, utána pedig az egyesületi munkában kiemelkedő munkát végzettek jutalmazták meg. A nap befejezéseként közös baráti vacso- rán vettek részt az ankét résztvevői. Az utolsó autóbusz erdősznótákat éneklő jókedvű társasággal ment vissza Szegedre.

*

Másnap 9 órakor folytatódtak az előadások. Az elsőt **DR. MÉSZÁROS IMRE**, a MÉM Szakoktatási Felügyelőségének igazgatóhelyettese tartotta: „A techni- kussá válás módszertani kérdései” címmel. A nagyon világos, jól felépített beszéd a gyakorlat számára, de az iskolák számára is sok hasznosítható gondolatot vetett fel.

A következő előadó **VÁRADI GÉZA**, az OT csoportvezetője, a MÉM Mér- nök- és Vezetőtovábbképző Intézet Erdészeti és Faipari Továbbképző Szakának a vezetője volt. Előadásának címe: „Vezetők és szakemberek továbbképzése”.

Előadásának első részében a továbbképzés céljáról, a továbbképzés rendsze- réről, a továbbképzés bonyolításáról beszélt, majd a továbbképző tanfolyamok beindításának előfeltételeivel folytatta:

„A továbbképzés egységét az biztosítja, hogy minden tanfolyamot a Fa- gazdasági Mérnök- és Vezetőtovábbképző Tanács (Tanács) által elfogadott és az Intézet igazgatója által jóváhagyott tematikák alapján lehet csak megkez-

deni. Ezek a tematikák az éves továbbképzési tájékoztatóban találhatóak, az Intézet azonban örömmel veszi, ha a vállalatok, intézmények az általuk javasolt tanfolyamokhoz tematikaterveket készítenek.

A továbbképzés sikeres lebonyolítása nagymértékben a vállalatok tervező tevékenységétől függ. Így az elmúlt évek fokozatosan javuló együttműködésének, a közös munkának tulajdoníthatók a továbbképzésben elért eredmények. Napjainkban már csak néhány vállalat tartja egyedüli szempontnak a továbbképzéssel együttjáró anyagi terheket, a képzés idejére kieső termelőerő problémákat. Többségük ma már számol a képzés révén elérhető többlet-ismeretanyag termelési értéket növelő hatásával.

A vállalatvezetők döntő többsége felismerte, hogy a műszaki fejlesztés előfeltétele a technikát hatékonyan kezelő és irányító szakember. A többlet ismeretanyag a vállalat számára csak akkor mérhető, ha a felelős vezetők a munkát rendszeresen ellenőrzik, ha az ismeretanyag tartalma és az oktatás módszere fejlődik, ha a vállalatok beiskolázása tudatos káderpolitikán alapul. Ezért a vállalati oktatási tervnek — ezen belül a továbbképzési tervnek — a vállalati tervezés szerves részét kell képeznie.

A továbbképző tanfolyamok szervezését először az Erdőmérnöki és Faipari Egyetemen kezdték meg. Az Erdőmérnöki Kar szervezésében 1968-ban 4, 1969-ben 4, 1970-ben 3, 1971-ben 5 mérnöktovábbképző tanfolyamot szerveztek. Az egyetemen 1968—1971 között 495 fő erdőmérnök és 173 fő faipari mérnök továbbképzését látták el.

1975 végéig várhatóan mintegy 3273 fő továbbképzése fejeződik be. Ebből intézeti szervezésben elsősorban a felsőszintű vezetői tanfolyamokat bonyolítottuk le. A szakmérnök-képzés beindításával együttjáró leterhelés mellett jelentősen kivette a továbbképzési munkából részét az Erdészeti és Faipari Egyetem is.

A közvetlen munkahelyi vezetők továbbképzése a hagyományos kerületvezetők beiskolázásával indult meg 1971-ben. 1973-tól a szakemberek bevonásával elkészültek a fűrészüzemi művezetők, majd a szakosított erdészek továbbképzési tematikái is. Ezt követően a szakközépiskolákban az Intézet megszervezte — a szakközépiskolák segítségével — a továbbképző tanfolyamokat is. A két középiskolában a következő számú közvetlen munkahelyi vezető továbbképzését végezték el 1971 őszétől 1975. június 30-ig:

Sopron

hagyományos kerületvezető erdész	696 fő
erdőművelő erdész	27 fő
vágásvezető erdész	51 fő
csemetekertkezelő erdész	22 fő
termelőszövetkezeti erdész	22 fő
Összesen 27 tanfolyamon	818 fő

Szeged

hagyományos kerületvezető erdész	633 fő
termelőszövetkezeti erdész	23 fő
fűrészüzemi művezetők	143 fő
erdészeti könyvelők	105 fő
Összesen 28 tanfolyamon	904 fő

1975-től kezdve a 6/1974. MÉM sz. rendelet alapján megkezdődött a középfokú végzettséggel rendelkező szakemberek intézményes továbbképzése a MÉM Szakoktatási Főosztálya által jóváhagyott tematika alapján. Jelenleg jóváhagyás

alatt van a fenti rendelet alapján az erdészeti szakközépiskolát végzettek számára elkészített tematika. A tematika alapján a továbbképzés 1976-tól kezdődik meg.

Az MSZMP KB 1973. novemberi határozata állásfoglalt a továbbképzés rendszerének és tartalmának továbbfejlesztésében. Ezen állásfoglalás alapján az összeállított szakmai vitaanyagot a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézet Fagazdasági Mérnök- és Vezetőtovábbképző Tanácsa és annak albizottságai megtárgyalták. A vitaanyagot ezt követően a MEDOSZ és az Országos Erdészeti Egyesület széles körű szakmai vitára bocsátotta. A vitafórumokon a középtávú továbbképzés feladataihoz sok értékes észrevétel, javaslat hangzott el, ezek figyelembevételével alakult ki a fagazdaság V. ötéves tervének továbbképzési koncepciója.

A fagazdaság területén az V. ötéves tervidőszak alatt a műszaki-gazdasági fejlődést több tényező befolyásolja. Ezek közül különösen nagy jelentősége lesz a fa és fatermékek iránti bel- és külkereskedelmi szükségletnek, továbbá annak, hogy az eszközigényes fafeldolgozó ágazatok beruházási lehetőségei miként alakulnak.

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges fafeldolgozás területén fokozódik a korszerű technika alkalmazása. A fakitermelés komplex gépesítése mellett előtérbe kerül a fatermesztési munkafolyamatok összehangolt műszaki fejlesztése is. Fokozódik a kémiai szerek felhasználása. Számolni kell azzal is, hogy az elsődleges faipar területén az előző tervidőszagnál gyorsabb lesz a korszerűsítés, a gyártmánystruktúra jobban alkalmazkodik a továbbfeldolgozó iparok igényeihez, a piaci lehetőségekhez.

A tervidőszak alatt az élő- és holtmunkával, az anyaggal, az energiával, az idővel való takarékosagot egyaránt érvényesíteni kell. Ezt csak növekvő szintű üzem- és munkaszervezéssel lehet elérni. Ezért a továbbképzésben az üzem- és munkaszervezés tanításának színvonalát jelentősen kell emelni.

A felgyorsult gazdasági változások a vezetőktől, a szakemberektől fokozott tájékozottságot és helyzetfelismerést, továbbá a problémákra történő gyors reagálást igénylik. Ezzel összefüggésben a tervidőszak alatt a vezetőknek elsősorban azt a képességét kell jobban kifejleszteni, amellyel az intézmények, termelőegységek működésének életképes elemeit a változó igények szerint állandóan erősíteni, a dolgozókat hatékonyan irányítani és dolgoztatni tudják. A vezetők és a szakemberek továbbképzésében az eddiginél nagyobb súlyt kívánunk adni a döntéselőkészítésnek, az ezzel összefüggésben levő folyamatszervezésnek, számítástechnikának. Alapvetően a fenti oktatási cél határozza meg az oktatásra kerülő anyag tartalmát és az alkalmazandó módszereket is..."

*

SIMON LÁSZLÓ, a MÉM Szakoktatási Felügyelőségének főelőadója előadását annak megállapításával kezdte, hogy szoros a kapcsolat a műszaki fejlesztés és a szakmai oktatás között. Az erdészeti szakmunkásképzés beindulásától egészen a 60-as évek közepéig nem volt különösebb probléma. A képzés motorfűrészcéntrikus volt és ez megfelelt az üzemi igényeknek. A műszaki színvonalnak erőteljesebb fellendülése azonban túlhaladottá tette az ilyen oktatást, s kidolgozásra került a szakmunkásképzés középtávú és távlati oktatás-fejlesztési terve. A terv figyelembe veszi az ágazat létszámgényét is.

Az új feladatok megoldása csak a fagazdasági iskolahálózat átalakításával és kapacitáskifejlesztésével valósítható meg. A jelenleg használatos tantervek, tankönyvek és jegyzetek információs anyaga a fejlesztés keretében tett erőfeszítések eredményeképpen többé-kevésbé korszerűnek mondhatók. Részintézkedé-

sek történtek a problémafeltárás időszaka óta a tanárok továbbképzése, a tanulói személyi feltételek javítása érdekében. A kedvezőbb tanári munkamegosztást és a szükséges taneszköz-koncentrációt biztosító iskolanagyság kialakítására azonban az anyagi eszközök hiánya miatt jelenleg nem lehet számítani. Így meg kell keresnünk azon tényezőket, amelyeknek kedvező befolyásával, ha mérsékeltebb eredménnyel is, a képzés színvonalát emelni lehet.

Az egyik ilyen terület a beiskolázás, amelyből a szakembert majdan alkalmazó munkaadónak épp úgy ki kell vennie részét, mint az iskolának. Az iskolát csak úgy szabad tekinteni, mint olyan intézményt, amely a szakember nevelésének feladatából csak egy bizonyos részt lát el, azt, amelyet sajátos viszonyaiiban célszerű ellátni. Az iskola főképp annyiban érdekelt, hogy ha nem tud beiskolázni, bezárják. A tanár három évig tanítja azt a tanulót, aki az esetlegesség folytán a „keze alá kerül” és legfeljebb nem tudja a kívánt szintre eljuttatni. De az üzemben ugyanez az ember évtizedekig dolgozik, az ő munkája adja az egész üzemi tevékenység alapját.

Az iskola és az üzem kapcsolatát ma sok esetben az jellemzi, hogy mind-egyik csak a maga speciális feladatát látja el, és elmarad a tevékenységnek integrációja. Az iskolák például a három év alatt megismerik a tanuló egyéniségét, képességeit, de ezek az információk az üzemek számára elvesznek, a munkabálopéskor a fiatal szakember megismerése előlről kezdődik és értékes energia megy veszendőbe.

A beiskolázási tevékenység a sokoldalú propagandamunka mellett is csak akkor lehet eredményes, ha a szakmánkat más szakmákkal egyenértékűvé és versenyképesé tesszük. A versenyképesség elsősorban a sokoldalú műszaki képzés útján érhető el. A jelenlegi körülmények között csak széles körű alapképzést és legfeljebb az átlagos erdőgazdasági technikának megfelelő technikai képzést adhatunk.

Az oktatás fejlesztésében az iskolák nem nélkülözhetik az üzemek nagyobb segítségét, különösen a munkagépek rendelkezésre bocsátását illetően, de ezen túlmenően nélkülözhetetlen a technikailag jól felszerelt és a termelés mellett elsődlegesen tanulmányi célt ellátó tanulmányi erdészetek kialakítása is. Az ilyen tanulmányi célú üzemegység a tanulók gyakorlati felkészítésében Cseh-szlovákiában is ugrásszerű fejlődéshez vezetett.

Az átlagos technikai színvonalnak megfelelő járulékos képzés azt jelenti, hogy a tanulók a szakmunkástörzsanyagot és ennek megfelelően a szakmunkás bizonyítványon kívül képesítést és bizonyítványt kapnak traktorvezetésre, erdészeti növényvédelemre, motorkerékpárvezetésre. Egyes iskolákban targoncavezetői, rakodógépkézeli, illetve gépkocsivezetői jogosítványokra tesznek szert az iskola lehetőségeitől függően.

A jövőben a technikailag sokoldalúan képzett szakmunkásokra egyre inkább szüksége lesz az erdőgazdaságnak. Ilyen szakmunkásokért más, kedvezőbb helyzetben levő munkaterületek is versenyeznek, ezért az üzem feladata a megfelelő „alapanyag” beiskolázásával nem ér véget, a megtartáshoz és folyamatos alkalmazáshoz még sokkal nagyobb energiát szükséges mozgósítani.

Az ifjúsági szakmunkásképzéssel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a képzés minőségének fokozására tett erőfeszítések mellett nem lehet lemondani a szakma számára égetően fontos mennyiségi növelésről sem, amelyet a fejlesztési terv a jelenlegi létszám kétszeresében, évi 240 fő kiképzésében határozott meg. Bejelentette, hogy az ifjúsági képzésben az oktatás tartalmát jobban kifejező „erdőgazdasági gépész” szakma — mint integrált szakma — kerül oktatásra. A felnőtt képzést a dolgozók képzésében jelentkező tendenciáknak megfelelően kétféle választják. Az egyik szakma a *fakitermelő gépész*, a másik az *erdőmű-*

Mit ad a gazdaság a közös munkához?

- a) Lehetővé teszi a tantervi gyakorlatok számára az aktuális erdőgazdasági munkákat.
- b) Igyekszik a gyakorlatokat úgy összeállítani az iskolával közösen, hogy a tanuló felkészítése minél többoldalúan történhessen. Esetenként kivitelezésre átvett munkavégzés címén — külön megállapodással — térítést is nyújt.
- c) Eszközeit, berendezéseit bemutatás céljaira rendelkezésre bocsátja.
- d) A gyakorlati munkához művezetői és szakmunkás segítséget nyújt az iskola kívánságainak megfelelően.
- e) Esetenként átad olyan feleslegessé vált eszközöket, berendezéseket, gépeket, amelyeket az iskola részben szétszerelve, részben munkavégzéshez még tud használni.
- f) Egyéb, többféle szolgáltatást nyújt a megállapodás évenkénti kiegészítésében foglaltaknak megfelelően.
- g) Közreműködik a tanulók beiskolázásában, valamint a felnőttképzésben.

Az iskola vállalt feladatai a bázisüzem részére

- a) A DEFAG erdőgazdasági szakmunkásigényének kielégítése. Az elmúlt öt év alatt több mint 100 fő szakmunkást képzett ki (felnőttet és fiatal) a DEFAG számára.
- b) A középfokú szakember-igény kielégítése. Az 1959—1969 közötti időben 29 erdész képzettségű szakembert bocsátott a Csongrád megyei és a Békés megyei erdőgazdaságok részére.
- c) A gazdaság felnőtt szak- és betanított munkásképzésének ellátása jól bevált oktatási-bonyolítási rendszerben.
- d) A tantervi gyakorlatok során jelentős nagyságú munkavégzés a DEFAG területén. Ennek évenkénti értéke sok százezer forint.
- e) A gazdasági rendezvények — és ezen közös megmozdulások is szép számmal adottak — megtartásának segítése. Eszközeit, helyiségeit esetenként rendelkezésre adja.
- f) Fontos feladatok kampánymegoldásához segítségnyújtás.
- g) Az oktatással-továbbképzéssel kapcsolatban szaktanácsadás és közreműködés.

A DEFAG és az iskola közötti kapcsolatok tartásában az évenkénti legfőbb egyeztető és tervkészítő fórum a kibővített tantestületi ülés, ahol a DEFAG vezetői és az illetékes erdészvezető is megjelenik. Itt kerül értékelésre az előző évi program végrehajtása, és itt alakulnak ki azok a teendők, amelyek a következő időszak együttműködését vannak hivatva előmozdítani. A DEFAG Igazgatói Tanácsülésének évenkénti résztvevője az iskola igazgatója is, elsősorban az oktatással összefüggő kérdésekben.

Nincs ugyan százéves az egymás mellett élés a gazdaság és a szegedi Kiss Ferenc Erdészeti, Növénytermesztő és Állattenyésztő Szakközépiskola között és így a kooperációs munka is lényegesen rövidebb múltra tekinthet vissza, mint azt Ásotthalmánál bemutattam. Szeretném azonban mindjárt leszögezni, hogy az a 20 év, amely idő alatt a középfokú erdészeti oktatás egyik intézménye Szegeden működik, tartalmában, megnyilvánulásaiban legalább olyan mértékben támaszkodott az erdőgazdaságok és ezen belül is fagazdaságom és jogelődjei közreműködéseire, mint aminőkről az előzőekben képet adtam.”

*

Az előadások befejezése után az ankét elnöke köszönetet mondott az előkészítésben, szervezésben és lebonyolításban résztvevőknek, s külön azoknak is, akik előadásokkal járultak hozzá az ankét sikeréhez. Reményét fejezte ki, hogy az ankét hasznos volt, sok tanulsággal szolgált amellett, hogy lehetőséget adott a közvetlen baráti eszmecserére, tapasztalatcserére is. Az elhangzott értékes gondolatokat mind az állami, mind a társadalmi szervek nagyon jól hasznosíthatják majd munkájukban, de egyes kérdésekre még többször vissza kell majd térni.

Biztos, hogy ez az ankét tovább erősítette, mélyítette az oktatás, a kutatás és gyakorlat szakembereinek barátságát. Ez pedig az egységes szemlélet, a jó és harmonikus munka egyik alapja.

TÓTH ISTVÁN

634.0.116

Firbás
Oszkár

ADATOK A SOPRONI HEGYVIDÉKI ERDŐK VÍZGAZDÁLKODÁSÁRÓL

A víz életünk alapja. A források, patakok, folyók, tavak és a talajvíz szolgáltatják e nélkülözhetetlen kincset. A lakosság vízszükséglete, a mezőgazdaság víz-igénye, az ipar vízfelhasználása egyre nő.

A rendelkezésre álló vízmennyiség elég széles határok között ingadozik. A szakemberek számontartanak olyan éveket, amikor az átlagos vízmennyiségnek csak a fele állt rendelkezésre. Ilyenkor került sor a vízfogyasztás korlátozására nagy városokban, ipari üzemek körzetében. A következő öt éves tervek egyre újabb és újabb ipari üzemek létesítését írják elő, így az egyre növekvő lélekszámot is figyelembe véve minden bizonnyal egyre kevesebb víz áll majd rendelkezésre fejenként, hiszen az öntözéses mezőgazdálkodás is egyre több vizet fogyaszt. Elérkezik az a szükségszerűség, hogy az ipar számára a folyóvizek többszörös hasznosítása nélkül nem tudjuk a lakosság vízigényét kielégíteni, egyszeri ipari igénybevétel után megfelelő tisztítás, derítés beiktatásával másodszori, sőt harmadszori felhasználása is szükségessé válik.

Egyre döntőbb jelentőségű lesz a felhasználható vízmennyiség előrejelzése és a víz tisztaságának megőrzése. A víz tárolásában, a szennyeződés megelőzésében kiemelkedő fontosságú szerepe van az erdőknek.

A civilizáció előrehaladásában az erdő maradt a legérintetlenebb tájelem, melynek közjóléti szerepét, annak rendkívüli jelentőségét csak a legutóbbi évtizedekben ismerték fel. A víz jelenléte, a csapadék mennyisége és eloszlása döntő módon meghatározza az erdő életét, az egy hektáron megtermelhető fa-tömeg mennyiségét. Egyúttal azonban az erdő is döntő módon befolyásolja a víz megjelenését, mozgását. *Az erdő vízszabályozó szerepének részleteiben való megismerése a környezetvédelmi teendők egyik legfontosabb és legrangosabb feladata.*

Az erdő vízszabályozó szerepének sok részletét ma még homály fedi, ezért ezzel kapcsolatban minden megfigyelés, adat fontos.